UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato In primam Codicis Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Bonis libertorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96119

Visual Library

tandi. in fi. prin. ff. eod.

b POMA ¶ Vltimam partem. Aliquid permittitur cauſa neceſſitatis quod alias non permitteretur. Adde Barb. in c. nulli extra de pig. vbi ponit Ro. ſimilia. vbi Alex. hic in apoſtil. ad bar. adde gl. in cle. ij. ad fi. de reg. adde quod probat tex. ſecundum intellectum Gul. in l. preſides. in fi. ff. ſi cert. pet. ⁊ ꝙ ibi no. do. Alex quam legit cum l. precedenti adde tex. in l. alienationis. ff. fa. erciſc. Item adde quod not. Bar. in l. j. in fi. C. de naufra. lib. x. ⁊ tex. in l. Diuis. ff. de pe. her. in verſi. ſed propterea adde Bar. in l. ſi is qui. §. ſi. ff. de pig. ⁊ Bal. in l. iubemus. in princ. C. de ſac. ſan. eccl. ⁊ tex. in l. ij. C. de ſpat. qui fil. diſtrax. ⁊ quod Bart. in tractatu repreſa. in ij. q. dum alle. l. pro herede. §. quid ſi tantum. ff. de acquir. here. Et vide ꝙ no. Bar. ⁊ do. Alex. in d. §. ſi tantum gl. in l. ij. ff. de offi. conſul. Adde text. in l. ait pretor. §. dubitari. ff. de his que in fru. cre. Adde ꝙ not. Are. cõſil. ccxix. monet, quod licet ſit peccatum accipere pecuniam ad vſuram, tamen ſi cauſa neceſſitatis accipiat, non peccat. Adde glo. in l. nullus. verſic. vltionem. C. de iudi. Et adde ad ſ. dictam regulam quam no. Iaſo. in l. j. ff. de officio eius, vide etiam cepo. in authen. ſed nouo iure. ſ. de ſer. fug. Item adde rationem diuerſitatis premiſſe poſitam per fel. in c. cum acceſſiſſent de conſti, vbi poſtea remittit.

c P. PAV. P. ¶ Non habet legẽ. Vide de iſta regula quod neceſſitas licitũ facit quod alias non liceret. Paul. de Leazar. in v. q. incipien. in Chriſti nomine in concluſione. Et vide Iaſ. in l. j. in prin. de offic. eius. vide multa per Felin. in c. querelam. de iureiur. ⁊ in c. ij. de ſpõſa. ⁊ per Iaſ. in l. pricipalibus. iiij. fallẽ. ſi cer. pet. ⁊ que ſcribit idem Iaſ. in repetitione legis, admonendi. de iureiu. Vide que dicit Barba. in c. j. in j. notabili. extra de pignoribus. vide late Feli. in c. cũ acceſſerit. de cõſtit. in repertorio, in verbo neceſſitas.

LEX. II.

Manumiſſionis. Qui manumittit ex neceſſitate, non habet per omnia ius patronat⁹. h. d. ¶ Opp. de l. Epanus. ff. eo. Sol. Fallit etiam in alijs caſibus, vt hic in gloſſ. Oppo. ff. de bon. liber. l. etiã §. ſi quis numos Solu. Non habet ius patro. quantum ad ea, que dicuntur hac lege, ſed quantum ad ius ſuccedendi ſic.

LEX III.

1 **Vi numis.** Ei, qui manumittit acceptis numis, non debentur opere, h. d. in ſumma iſta lex.

LEX IIII.

Si quam. a Pretiũ operarum promiſſum poteſt peti tamẽ ex hoc exigens ius patronatus amittit. h. d. In hac lege fuit quedã opin. inter Azo. ⁊ Hug. de porta. Rauenna. ⁊ Hug. dicit ꝙ ex ſola cõuentione de pretio, perditur ius patronatus. Azo dicebat ꝙ ex ectione tantum, vt per hanc l. ⁊ ita cõmuniter tenetur. ¶ Vltimo, in iſta materia diſtingue, vt diſtinguit hic plene p gl.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Si quam. An ex ſola conuentione de pretio operarũ perdatur ius patronatus, ⁊ an ius competat vide Bald. quod ex ſola conuentione.

LEX V.

Mater tua. Eatenus, quatenus quis de neceſſitate manumittit operas imponere non poteſt, hoc dicit.

LEX VI.

Nec patronis. Pro operis futuris non licet mercedem recipere, pro preteritis ſic. Item duo filij liberant libertum a preſtatione operarum. h. d.

LEX VII.

Si tuis. Emptus proprijs numis, ⁊ manumiſſus, non debet ſuo patrono operas, ⁊ ab eo non reuocatur in ſeruitutem. h. d.

LEX VIII.

a **Liberte.** a Vxor non debet, vt liberta operas viro ſuo ſed eo inuito non poteſt diuertere, tenetur tamen preſtare operas viro ſuo, tanquam vxor, non tanquam liberta. h. d.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Liberte. Tu dic tamen quod ſi iſta fuit manumiſſa ex cauſa fideicommiſſi, poſſet te inuito diuertere.

LEX IX.

1 ☞ Qui non honoratur honore pecuniario, non poteſt onere fideicommiſſi grauari.

2 Tempus adiectum libertati videtur repetitum ad limitandam preſtationem in conditione libertatis adiectam.

Titius. In toto Codice non eſt lex que incipit, Titius, niſi iſta, ⁊ legitur duob. mod.

1 Secundum vnã lect. breuiter. h. d. † Qui non honoratur honore pecuniario, non poteſt onere fideicommiſſi grauari. h. d. ſecundum vnam lec. ¶ No. quod dixi in ſummario probatur in l. plane. la. ij. §. fi. cum l. ſeq. ff. de leg. j. Secundum

2 aliam lect. breuiter hoc intendit. † Tempus adiectum libertati videtur repetitum ad limitandam preſtationem in conditione libertatis adiectam. h. d. ſecundum aliam lecturam.

LEX X.

a **Liberti.** a Hered. extraneis vel mariti, non debentur opere h. d. ¶ Oppon. ſ. de in ius. l. ij. Sol. Ibi loquitur in operis, que conſiſtunt in non faciendo, vt in non vocando in ius, ⁊ ſimilia. Hic de his, que in faciendo conſiſtunt.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Liberti. Adde not. Bartol. in l. ſi non ſortem. §. libertus. ff. de condict. indeb.

LEX

Quod ex liberta. Filij libertorũ ſunt ingenui, ⁊ matrimonium liberat mulierem a preſtatione operarum. h. d.

LEX XII.

Qui manumittuntur. B... h. d. Liberti poſſunt morari vbi volunt, nec poſſunt reuocari in ſeruitutem, niſi ex cauſa ingratitudinis, hoc dicit. Non habetis hic alia.

LEX XIII.

In redhibitione. Qui alienum retinet libertũ, tenetur ad reddendas operas. h. d. iſta lex in ſumma.

De bonis liber. & iure patronatus. Rubrica IIII.

LEX I.

1 ☞ Publicatis bonis, veniunt ea iura in fiſcum, que veniunt in extraneum heredem.

Multum intereſt. Datio pecunie, ⁊ pactum de manumittendo cum futuro domino, perimit contractũ ſecus cum preſenti. Item fiſcus ſuccedit in ius patronatus. h. d. Oppo. de obſeq. a lib. l. Titius porum. Sol. Hic loquitur quando ſeruus fecit pactum cum domino ibi dominus fecit pactum cum extraneo. Oppo. ſecundo. de l. cum affirmes. de li. cauſa, ⁊ ff. ſi li. ing. eſſe dic. Sol. Non cogitur dominus manumittere preciſe, vt hic, ſed ... tabitur, vt in contrario. ¶ Item oppo. ⁊ videtur quod ius libertorum non veniat ad fiſcũ, vt ff. ad leg. Iul. ma. l. eorum. Sol. Ibi fuit condemnatus ex alijs capitulis. l. Iul. ma. hic vero ex eo aliquid contra principem commiſit. ¶ Opp. de l. iij. ff. de interd. ⁊ releg. Sol. illa eſt vera, quando condemnatur ex alio crimine ea iura patronatus, que in extraneum heredem tranſirent, ... ſeunt ad fiſcum: que vero ad extraneum heredem non tranſirent nec ad fiſcum tranſeunt. Ita dicit gl. quam vide, ⁊ not. ⁊ tenen-

a ti que eſt veriſſima, quam tenent doct. ¶ Ex qua not. a † quod quando bona publicantur, non veniunt in fiſcum ea, que non veniunt in heredem extraneũ, quod not. perpetuo.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Ex qua no. Bene. facit lex. Imperator. de fideicom. lib. Adde Bar. in l. iura. ff. de iure pa. melior. gl. ⁊ Barto. in l. cum qui. ff. de interd. ⁊ releg.

LEX II.

Si liberti Si patronus patitur libertum cum ancilla principis habere conſortium, ius patronatus amittit. h. d.

LEX III.

a **Si quis** Qui remittit ius patronatus ... ius perdit preter reuerentiam, ⁊ ... reuocandi in ſeruitutem. ¶ Opp. ff. eo. l. Paulus ... patrõi. Sol. Aliud eſt remittere ius patronat⁹, aliud eſt cõcedere liberam teſtamẽti factionẽ. Itẽ oppo. de l. etiam. §. ... ff. eod.

ff.eod.Solu.Ibi cõcedebatur a principe libera teſtamẽti factio
ſecꝰ ſi a patrono vt dictũ eſt.ſ. ¶Ultimo habemꝰ hic tractare
ius patronatus qđ gl.ponit in vltima gl. quam vide per ipſum.
1 ALEX.¶Preter reuerentiam. Fortius dicas quod iuri reue-
rentiali quis non poteſt renunciare.l.alia.§.eleganter.ff.ſol. ma
tri. hic.Bald. Et facit iſte tex. vtrum ſi ecleſia ſit exempta, ſeu
ſublata per epiſcopum quod nihilominus ei ab ipſo dioceſano
debet preſtari reuerẽtia per caſuz in cap. paſtoralis.de do.in ca.
cum venerabilis.de cenſi.Item faciunt predicta pro priuilegio l.
ad egregias.de iureiur.vt nõ poſſit ei renunciari de quo per Cy.
in l.nec honore.ſ. de epiſc.⁊ cle. Pro quo videtur tex.not.in c.ij.
§.ceterum.de iureiu.in vi.vbi moniales non poſſunt renunciare
illi priuilegio, videlicet quod iudex debet mittere tabelliones
ad examinandum.Et dum dixi ſ.de eccle.adde tex.in l.ſed ſi hac.
§.patronum.in ver.ſed ſi.ff.de in ius vocan.⁊ ibi per domi.bald.
⁊ Ange.in l.alia.§. eleganter.ff.ſolu. matri. videtur tamen quod
iuri reuerentiali quis poſſit renunciare in ſpecie,per l.quamuis.
in ver.inuitus.ff.de in ius vocan.iũcta l.Meuia.C.eod.tit.⁊ not.
docto.in l.fi.eod.titu.Et hoc ideo,qꝛ in ipſo actu preſtande reue
rentie patronus conſentiebat non preſtari.⁊ idẽ eſſet in caſu.d.§.
eleganter. in ipſo actu exactionis videtur cõſentire reuerentiam
ſibi nõ preſtari probat in l.ꝙ nomine.iuncta l. ſeq. de cõdi.inde.
POMA.¶Preter reuerentiam. Per iſtum tex. Alex. ⁊ Bald.
hic, qđ ius reuerentie nunquam tollitur per exemptionẽ de quo
late per Feli.in cap. cum nõ liceat. de preſcri. ⁊ in hoc eſt ſingu-
laris iſte tex.ſecundum Rom.in ſing.ccccxciij.

Si in fraudem patro.a libert.alienatio facta ſit.Rubr. V.

LEX I

SI in fraudem.

Alienata in fraudem
patrõi, poſſunt per pa
tronum reuocari,niſi ratum habuerit.hoc dicit. Di-
uiditur in tres partes. ¶Primo dicit,quid poſſit re-
uocari per patronum.Secundo qua actione.Tertio ponit vnaz
exceptionem, ſi patronus conſenſerit, ⁊ ſecunda pars incipit in
l.ij.tertia ibi,verum. ¶Opp.de peti.heredi.l.quod ſi in diem.§.
pen.Sol. Non conceditur reuocatio per petitionem hereditatis,
vt d.l. quod ſi in diem.ſed per Caluiſianã ſic,vt hic, ⁊ in l.proxi.
¶Opp.ff.eo.l.j.§.j.Solu. Aut libertus alienat in vltima volun
tate,aut inter viuos.Si in vltima volũtate non requiritur fraus,
vt l.contraria ſi inter viuos,tunc requiritur quod in fraudem ſit
factum, vt hic. ¶Item oppon.⁊ videtur quod inter viuos non
requiratur fraus,tamen videtur obſtare quod habetur.ff.eo.tit.
l.ſi libertus.⁊ l.ſeq.Sol.Quatenus in contractu facto a liberto
continetur donatio ſolus ſufficit euentus, nec fraus requiritur,
ſed inquantum contineret aliũ contractũ onerofum. requiritur
fraus,vt hic. Ideo Cy.ponit vnã diſtinctionẽ valde longã. ⁊ fuit
Jacob.de Rauen. ⁊ ſummat totum titu.ff. ſi quid in fraud. pat.

LEX. II

1 ✝Patronus ſuccedit liberto ab inteſtato,liberis nõ extantibꝰ.
2 Frater liberti an excludat patronum ab inteſtato.
3 Patronus accuſans libertum, quando amittat ius ſuccedendi.
4 Filij diuerſorum patronorum qualiter ſuccedant liberto.
5 Patronus licet ſit heres liberti,tamen reuocat alienata per euz.
6 Heres quando veniat contra factum defuncti.
7 Filius inſtitutus in legitima licet hereditatem adiuerit, tamen
poteſt alienata in fraudem reuocare.
8 Alienata in fraudem qualiter reuocentur.

1 DEfuncto. No.hic, ✝quod liberto ſuccedit
ab inteſtato patronus. ¶Cõtra
2 iſtud.oppo.Inſti.de ſuc.lib.in princip.Solu.ſcđm il-
lam intelligitur,ſcilicet quando non extabant liberti.
¶✝Pro huiꝰ declaratione q̄rit gl.primo an frater liberti exclu-
dat patronũ.Quidã qđ ſic,vt inſti.de ſer.cog.circa prin. Joã.cõ
tra,vt ff.de ſuis,⁊ leg.l.inteſtato.in prin.l.liberto ſine liberis.ff.de
bo.lib. Itẽ queritur an per accuſationẽ capitalẽ factã de liberto
3 ſuccedendi ius perdatur. Diſtingue ✝duos caſus. Aut qs accu-
ſat libertũ ꝓpriũ,aut libertũ paternũ,aut auitũ. Primo caſu nõ
perdit ius ſuccedendi,vt l.ſi filius.§.erit.de fideicõ.li. Scđo caſu,
quãdo accuſaret paternũ,vel auituz,perdit ius patronatus. Ita
loquitur l. qui cũ maior.de bo.li.ꝑ totã.l.ex eo.patet ꝙ firmiꝰ ius
4 queritur a ſe,quã ab alio,vt d.§.erit. ¶Quero, qualiter ✝filij pa-
tronorũ ſuccedãt. Gl.tua dicit,⁊ bene tu debes ſcire ꝙ illud ꝙ d
iure.Auth.dicit, ꝙ filij fratris ſuccedũt vna cũ patruo, habet
locũ in ſucceſſiõe ingenui,nõ in ſucceſſione libertoꝝ, nã filius pa
troni prefertur nepoti ex alio filio patroni. Itẽ vnus patronus
viuẽs ꝓfertur filio alterius patroni mortui. Uide gl.que hoc di-
5 cit ſatis clare. ¶✝Scđo habes notare ex hac lege ꝙ licet patronꝰ
ſit heres liberti,tamen reuocat alienata per eum vide tex. ¶Cõ-
tra hoc opp.plus poteſt heres quam defunctus, cõtra l. heredẽ.

de reg.iur.Dicit gl.hoc ideo,qꝛ es alienum eſt,quaſi dicat defun
cto non debebatur,ſed heredi debetur.¶Cõtra hoc opp.heres
non poteſt reuocare factũ defuncti, vt j.de lib.cau.l.ſi ab eo. ⁊ ſ.
de rei ven l.cum a matre.⁊ l. venditrici.de reb.alie.non alie.Sol.
a gl.hoc ſpecialeᵇ.Uel magis dicitur debitum accipere,quã heres
b eſſe tit.lucratiuo. Ita dicit gl. Solue iſtud contrarium ✝clarius
6 quam gl.duobus mod. Primo ſic,ꝙ heres nõ venit cõtra factũ
defuncti,niſi factũ in fraudẽ ipſius heredis.Uel aliter,⁊ melius,
heres nõ venit cõtra factum defuncti. Uerũ eſt in eo herede qui
ex hereditate dicitur lucrari,ſecꝰ in eo cui hereditas eſt debita.
7 Hic eſt caſus in l.noſtra.¶Et ex hoc ✝patet,ᶜquod filius inſtitu
c tus in debito bonorum ſubſidio, licet hereditatem adiuerit,
non prohibetur alienata reuocare per querelam inoffi. dona-
tionis vel inoffic.dotis, Tene menti. De quo dicam clarius vbi
glo. ſe extẽdit in hoc ſ.de rei vẽdic.l.cũ a matre, ⁊ j. de iure deli-
8 ber.l.fi.§.in cõputatiõe. ¶Tertio no.✝qđ hec reuocatio fit per
actionẽ Caluiſianam,Contra,immo per Fauianã,vt ff.eod.l.j.§.
d fin.Huius timoreᵈ dicit gl.quod debes ſcire quod quatuor ſunt
actiones reuocatorie, ſcilicet Caluiſiana, Pauliana,Fauiana, ⁊
in factum reuocatoria ꝙ dic vt in gl.hic,⁊ inſti.de actionib.§. itẽ
ſi quis in fraudem,⁊ ibi Dy.Doct.vero vltramontani dicunt ꝙ
non ſunt niſi due reuocatorie, nã Caluiſiana, ⁊ Fauiana eſt vna,
vt d.l.j.in fi.ff.eo.ti.hic,Et ideo habet duo nomina,qꝛ pretor,qui
eam induxit,fuit binominis,⁊ ita que datur patrono Paulina,⁊
in factũ ſimiliter eſt vna eadẽ.Nam in factũ vniuerſaliter dicitur
omnis actio deſcendẽs ex edicto pretoris,vt l.fi.ff.de eo per quem
factũ erit.Nã iſta cognominatur in factũ Pauliana,qꝛ pretor il
le cognominatus Paulus,Certe Jo.in arbore ſua tenuit ꝙ eſ-
ſent quatuor actiones,⁊ ideo fecit quatuor circulos,ſeu cellulas,
9 ⁊ nos ita cõmuniter tenemus. Uenio ad Ultimã.✝hic habes ꝙ
ratihabitio patroni tollit iſtã actionẽ.Contra ff.eo.l.viuus. Sol.
Ibi donauit benemerenti,ideo nõ poteſt reuocari,hic ſecꝰ. Que
ro,circa iſtam partẽ dicitur hic,ꝙ põt patronus poſt mortem li-
berti ratum habere.Quero,quid ſi ante mortem ratũ habeat,an
poſſit?Et gl.arguit pro, ⁊ cõtra finaliter determinat, ꝙ idẽ ſiue
10 ante,ſiue poſt,vt l.nõ videtur.ff.eo.Ultimo ✝querit gl.an iſte tit.
e locum habeat in filio in cuius fraudem pater alienat, vt priuet
eum legitima.Breuiter gl.tuaᶠ determinat ſic, Aut loquimur in
filio arrogato,⁊ habet locũ iſta materia, vt l.fi.ff.eo. Aut loqui-
mur in filio legitimo ⁊ tũc ſecus,vt l.nõ vſque.ff. ſi quis a pa. fue.
manu.Ita dicit gl.⁊ bene. Sed cõtra hoc videtur caſus extra de
teſt.c.Ray.propter illam decretalem,dicunt quod hodie inuenta
eſt noua reuocatio, quia filius reuocat alienata per patrem in
fraudem.Solu.Ibi loquitur de quadam conſuetudine ciuitatis
Tuſcane,de iure communi dicit verum iſta glo.quod not.

ADDITIONES.

a AND. BAR.¶Sol.gl. No.qđ filiꝰ habet legitimã titulo lucra
tiuo.Uide gl.in l.emãcipata.ſ.de iuris,⁊ facti ign.alias.l.ij.⁊ ibi
Bar.⁊ Bal.vide qđ no.in l.ſi qs legatũ.§.ſi vero.ff.de fal.⁊ no.in
l.in ſuis.de lib.⁊ poſth.⁊ l.fi.j.de cõdi.⁊ l.j.j.de impo.lu.deſcri. li.
x.ibi ad Bar.multa no.Ange.hic,qđ hoc cõſiderato ſi filio relin
quit legitima a patre,⁊ ab auo, nõ debet habere niſi vnã, ne due
cauſe lucratiue incidãt i idẽ.Ita dicit fuiſſe iudicatũ peruſ.ij.a.b.
b ALEX.¶Hoc ſpeciale. An heres poſſit venire contra factum
defuncti,vide not.in l.cum a matre.C.de rei vend.⁊ in l.ſi credito
ribus.j.de ſer.pig.da.ma.⁊ que not.Bald.ibi vide in l.Lucius.
ſol.matri.⁊ in l.cum vir.de vſuca.⁊ hic etiam per Bald.
c ALEX.¶Ex hoc patet. Adđ bal.i l.j.đ inof.don.i ꝑ.ij.ꝯclu. vbi
idẽ tenet gl.⁊ doc.i l.ij.ſ.đ inof do.viđ i l.filio.ſ.que in frau. cred.
d ALEX.¶Huius timore. Quot ſunt actiones reuocatorie.ad
de Bar.in l.hac in factum.ff.que in frau.cre.⁊ ibi tenet ꝙ ſunt tã
tum due licet aliter hic,⁊ adde ꝙ inuenitur tex.qui dicit, ꝙ Cal-
uiſiana detur creditori,licet gl.hic illud dicat.⁊ Fauiana, ⁊ Cal-
uiſiana nõ videtur eſſe idem.ff.ſi quid in frau.patro.vbi eſt copu
la,que ponitur inter diuerſa.Itẽ eſt dare interdictũ faudatoriũ,
de quo probatur in l.pupilli debitor.in prin.de ſol.
e AND.BARB.¶Ultimo querit.Et facit tex.ſecundũ Ange.in
l.lege Corne.ibi nulla bona in ciuitate relinquit.de vulg.⁊ pupil.
ergo filius non poteſt conqueri,ſi pater alienat omnia bona ſua.
Nam poteſt illa proijcere in mare.l.j.ſ.de inoffic.dona.l. cũ a ma-
tre.ſ.de rei ven.per gl.hic,⁊ Ange.⁊ vide eundem,⁊ ibi multa ad
didi in authent.de here.⁊ Fal.poſt prin.Sed valde obſtat glo.in
§.premium.in auth.de here.⁊ fal.Ange.hic dicit illam glo. repro
bari,ibi autem ſaluat,⁊ facit tex.ſingul.⁊ per illum tex.poteſt ad
concordiam reduci. c. cum ſcimus. de reg. quem alleg. Bald. in
authent.ingreſſi.C.de ſacroſanct.eccle.
f ALEX.¶Breuiter gl.tua.Uide plene per mo.inſti.de act.§.itẽ
ſi quis in frau.⁊ late per Bald.in l.j.ſ.de inoffi.do.ſed placet qđ
emptor ſi participauit fraudem poſſit contra eum agi de dolo,
vt refert hic Bal.alias ſit vera opinio Bartol.